

TELEFON 45-85

VOJNI INVALID

List izhaja vsakega prvega v mescu. Posamezna številka 40 cent. / Naročnina mesečno 40 c. / Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Petarcova ulica št. 36.

Nekaj misli o delu v Združenju vojnih invalidov

Vse vojne žrtve iz prejšnje svetovne vojne so uvidele potrebo po svoji lastni posebni organizaciji že v tistem trenutku, ko so sprevidele, da je vsakemu posamezniku nemogoče doseči pripadajoče pravice, prav tako pa tudi, da je oblastem nemogoče ustrezati zahtevam vsakega posameznega vojnega invalida, vsake posamezne vojne vdove. Prav zaradi tega so se vsi vojni invalidi in tudi vse vojne vdove združili v skupno organizacijo in postavili skupne zahteve za doseg svojih pravic. Namen Združenja invalidov je bil in je še danes, skrbeti za moralno in gmotno pomoč vojnih žrtev; biti mora predstavnik invalidov, vojnih vdov in staršev v vojni padlih sinov ter posredovalec med njimi in oblastmi.

Dolga vrsta let je minila v borbi za pravično invalidsko zakonodajo in danes, ko je ogromna večina vojnih žrtev že dosegla svoje pravice, je ostala Združenju invalidov še vedno važna in tudi težka naloga, skrbeti za splošno moralno in gmotno podporo vsem vojnim žrtvam. In prav v tem vprašanju si moramo biti povsem na jasnem.

Mnogo je revežev v naših vrstah. Skromne invalidnine bivše invalidske uredbe niso mogle povsem odpraviti bede med žrtvami bivše svetovne vojne. Draginja je velika in zato postajajo naloge posameznih krajevnih in okrajnih odborov našega združenja z dneva v dan večje in tudi težje. Skrbeti je namreč treba tudi za gmotno pomoč članstva. In prav to je morda najtežja naloga. Vendar se da ta naloga izvršiti ob dobri volji odborov in ob sodelovanju članstva. Poživiti bo torej treba delo in ga usmeriti v to nakazano smer, da bo naša organizacija na mestu tudi v trenutkih, ko članstvo najbolj potrebuje njeno pomoč.

Pod gmotno pomočjo si članstvo našega združenja predstavlja v večini primerov le denarne podpore. Toda praksa je pokazala, da so denarne podpore prav za prav le podrejenega pomena. Še posebno v današnjih ča-

sih bo mnogim revežem v večji meri pomagano, če mu organizacija priskoči na pomoč z živili, drvmi, obleko itd. Lepa misel! Toda kako naj se to izvede? Ljubljanski sreski odbor je že od nekdaj prirejal vsako leto božičnice za siromašne člane. Delil jim je moko, sladkor, druga živila pa tudi obleke in čevlje. Seveda je danes nemogoče dobiti vse to, vendar se na podeželju dobijo krompir, fižol in druga živila, ki niso racionirana — in tudi na deželi je mnogo siromašnih invalidov, ki tega nimajo. S preskrbo neke količine živil bo v danih razmerah gotovo mnogim bolj ustrezno nego s skromno denarno podporo. Toda kako vse to dobiti, se bodo vpraševali mnogi, predvsem odborniki. Rešitev vprašanja je odvisna od pravičnega pojmovanja odborniških dolžnosti in od složnega sodelovanja vsega članstva z odborniki.

Posamezni krajevni in sreski odbori našega združenja obsegajo precejšen teritorij. Nemogoče je, da bi odborniki natančno poznali razmere v vseh vaseh. Pa se večkrat srečajo posamezni člani in pogovor bo nanesele tudi na misel, sproženo v tem članku. Več glav — več misli in iz mnogih predlogov se bo izcimilo jedro, ki ga mora potem odbor pravilno obdelovati, da bo dosežen uspeh. Nepravilno bi bilo, zanašati se samo na navste in na podporo združenja v Ljubljani. Lastna iniciativa pri poznanju domačih razmer veliko več zaleže, nego še tako dober predlog in še tako izdatna podpora iz centrale. Upoštevajo naj se predlogi posameznih članov. Članstvo naj po možnosti vse sodeluje in uspeh bo zadovoljiv za vse, ki so pomoči potrebni.

Že v teh kratkih nasvetih je vsebovanega mnogo dela. Odborom je s tem podana nova naloga. Tudi članstvu je dana možnost sodelovanja in vse to le v korist siromašnih vojnih žrtev. Oprijeti se je treba dela — v začetku bo morda težko, a uspehi bodo pokazali, da delo ni bilo zaman. Zato več agilnosti in podjetnosti v naše podeželske organizacije.

Ljubljanski odbor oskrbuje svoje članstvo in premogom s drvmi

Oskrba z drvmi in premogom je bila v mestu že od nekdaj važno vprašanje vsakega meščana. Že poleti, posebno pa jeseni so vedno vsi skušali poskrbeti si zalogo drv in premoga. To je bilo v rednih, mirnih časih kaj lahko, toda v sedanjih časih je to mnogo težje. Prej ti je dal vsak trgovec, ki te je poznal, kurivo na obroke, danes je treba vse vnaprej plačati in še je težko dobiti dobro kurivo. Tega dejstva se je dobro zavedal tudi ljubljanski krajevni odbor in je zato poskrbel za večjo količino premoga in drv in na ta način pomagal precejšnjemu številu svojih članov pri nabavi kuriva za zimo.

Prejšnja leta je odbor s pomočjo Trboveljske premogokopne družbe, ki je dobavila odboru 100 do 200 ton premoga po znatno nižani ceni, razdelil ta premog med svoje člane po zelo nižani ceni. Ker pa letos ni bilo mogoče doseči nikjer popusta, je odbor kljub temu nakupil 300 ton premoga in ga razdelil med svoje članstvo in to po 127.30 L. in po 132 L. za tono. Bili sta namreč dve vrsti kočevskega premoga in to kockovec in orehovec.

Letos se prednost dobave ni odražala v ceni, ki je bila le za malenkost nižja nego pri trgovcih. Za zgornjo ceno so prejeli člani premog dostavljen na dom. Večina premoga je bila že dobavljena, ko je v zadnjem času cena poskočila na 155 L. za tono. Po tej ceni ga bodo morali plačati le nekateri zamudniki, kajti odbor je začel s premogovno akcijo že mesca junija. Ugodnost, ki jo je z dobavljanjem premoga nudil odbor svojem članstvu, obstaja letos predvsem v tem, da je članstvu dovoljeno obročno odplačevanje kuriva. Odbor je založil v nakup kuriva ves svoj denar in še posojilo je najel pri »Vzajemni pomoči«, da je mogel pravočasno nabaviti zadostno količino premoga in drv ter tako pod ugodnimi pogoji založiti s kurivom svoje članstvo. Težko bi bilo siromašnim članom vplačati naenkrat večje vsote, toda v manjših mesečnih obrokih to zmora marsikdo. In prav s tem dejstvom je računal tudi odbor.

Poleg navedene količine premoga je odbor nabavil tudi 160 m³ drv. Kakor pri premogu tako je naraščala cena tudi drvom. Oni, ki so se prvi prijavili

za drva so jih dobili še po 78 L., pozneje se je cena dvignila na 80 L. Po tej dvojni ceni je bilo dobavljenih 100 m³ drv. Pozneje pa se je cena dvignila na 110 L., po kateri ceni je bilo dobavljenih ostalih 60 m³ drv. Po navedenih cenah je vsak član, ki je drva naročil, prejel žagana drva dostavljena na dom.

Videti je, da tudi pri drveh ni cena mnogo nižja od ostalih cen na trgu. Toda kakor pri dobavi premoga tako tudi pri dobavi drv gre predvsem za to, da se je članstvu omogočilo plače-

vanje v obrokih. Zaradi tega so si mnogi lahko pravočasno nabavili kurivo in na ta način so mnogo prihranili, kajti že iz tega članka je razvidno, kako zelo naraščajo cene kuriva.

Ni namen tega članka, izražati komur kolj kako pohvalo. Služi naj le v spodbudo drugim odborom, da tudi oni s kakršno koli akcijo olajšajo članstvu njihovo bedo. Ugotoviti je pri tem le potrebno, da odbor, ki toliko naredi za svoje članstvo, razume dolžnosti, ki jih je prevzel ob izvolitvi.

Zaostanki so bili izplačani

V mesecu septembru so bili izplačani zaostanki invalidnin. Mnogi vojni invalidi, ki so že nad leto dni čakali na izplačilo invalidnin za proračunsko leto 1939/40, so sedaj prejeli vse, kar jim po bivši invalidski uredbi pripada, in s tem so v preteklem mesecu doživeli zelo veselo presenečenje.

Zakaj so nastali zaostanki?

Bivša uredba o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah je stopila v veljavo 1. aprila 1939. Od tega dne dalje je imela vsaka vojna žrtev pravico do invalidnine, ako se je v predpisanem roku prijavila. Prijav pa je bilo zelo mnogo in, če upoštevamo samo dejstvo, da je samo ljubljansko invalidsko sodišče rešilo skoraj 9000 invalidskih predmetov — mnogo izmed teh tudi negativno — tedaj postane vsakomur jasno, da taka ogromna množina invalidskih spisov ni mogla biti rešena v enem samem letu.

Invalidnina za l. 1939/40. se je izplačala samo tistim vojnim žrtvam, ki so prejele dokončno — to je drugo-instančno rešitev do konca junija l. 1940. Do tega časa so bili odprti krediti za to proračunsko leto. Invalidnine tistih, ki so prejeli dokončne re-

šitve šele po tem roku, pa so bile izplačane samo za leto 1940/41., medtem ko je znesek za l. 1939/40. zapadel v postavko terjatev iz prejšnjih let. Za izplačilo iz te postavke je bilo treba čakati na otvoritev kreditov. Tako je čakalo približno 500 vojnih žrtev na izplačilo invalidnine za leto 1939/40.

Finančna direkcija v Ljubljani je v teku mesca septembra s tremi nakazili izplačala vso zaostalo invalidnino. 1. septembra je bil nakazan največji znesek 232,131,65 L
9. septembra 2.283,04 L
24. septembra 4.639,80 L

Skupno . 239.054,49 L

Približno 500 vojnih žrtev je doživelo res prav veselo presenečenje, kajti znesek, ki je bil izplačan, predstavlja prav lepo pomoč v teh težkih časih, ko nas draginja tako teži. In poudariti je treba, da so mnogi prav težko pričakovali izplačila teh pripadajočih zneskov, mnogi so celo že mislili, da je to že izgubljeno. Izenadeni in veselo presenečeni so bili pa eni in drugi in so sedaj zadovoljni, ker niso čakali zaman.

Od prijave do izplačila invalidnine Postopek za doseg invalidskih pravic

Vprašanje invalidnin smatra ogromna večina vojnih žrtev za najvažnejše določilo bivše invalidske uredbe. Čeprav vsebuje ta uredba mnoga zelo koristna in potrebna določila, ki vsa lahko vplivajo na dvig moralnega in gmotnega položaja posamezne vojne žrtve, vendar je večini to le podrejenega pomena — glavno so invalidnine in določila. Invalidnina pristoji, v smislu § 46. bivše uredbe, ne glede na imovinsko stanje, plačo, pokojnino, druge pomoči, nagrade in priznanja po določbah posebnih zakonov. Po določilih § 48. bivše invalidske uredbe pa prejmejo vojni invalidi II.—VI. skupine, ki so siromašni, še posebne doklade.

Ker smo že uvodoma ugotovili, da smatra ogromna večina naših članov invalidnino za najvažnejšo pridobitev invalidske zakonodaje, je brez dvoma, da se bodo vsi ti zanimali tudi za pojasnila, kakšen je postopek, preden si priborijo invalidno pravico do invalidnine. Naglasiti pa moramo, da velja ves postopek le za tiste invalide, ki so se na novo prijavili ali pa so bili po bivših invalidskih zakonih reducirani. One invalide, ki so prejeli invalidnino že po bivših invalidskih zakonih in to po onem iz l. 1925. odnosno iz tega prevedeni na zakon iz l. 1929., je prevedla finančna direkcija po § 115. na nove invalidske prejemke. Vsi ostali tako reducirani kakor na novo prijavljeni so morali v smislu §§ 67., 68. in 69. bivše invalidske uredbe vložiti posebne prijave.

Obravnavanje prijav.

Za vlaganje prijav je bil določen rok do 31. decembra 1939. Vsakdo, ki

je mislil, da ima po omenjeni uredbi pravico do državne zaščite in pomoči, je moral podati pismeno prijavo neposredno kateremu koli invalidskemu sodišču prve stopnje. Prijave so torej vložili vsi vojni invalidi, ki še niso prejeli invalidnin, vojne vdove in starši padlih sinov. Samo na ljubljanskem prvostopnem invalidskem sodišču je bilo vloženih 9026 prijav. Vse te prijave je invalidsko sodišče proučilo in izdalo rešenja. Med temi rešenji je bilo mnogo negativnih, to je takih, s katerimi je bila prijavitelju odklonjena zahteva po zaščiti, ker pač ni imel vseh pogojev za zaščito, ostalim pa so bila izdana pozitivna rešenja, to je taka, s katerimi jim je bila priznana pravica do zaščite in invalidnine. V tistih primerih, ko je šlo za novoprijavljene invalide ali za take, ki se jim je v teku let stanje poslabšalo, in pa v primerih prijavljenih bolezenskih invalidov, ki so bili prav vsi z invalidskim zakonom iz l. 1929. reducirani, so bile prijave poslane preglednim komisijam, ki so ugotovile odstotek invalidnosti. Šele na osnovi ugotovitve te komisije je potem izdalo prvoinstančno invalidsko sodišče svojo pozitivno ali negativno rešitev.

Nadaljnji postopek.

Kateri koli invalid ali tudi druga vojna žrtev je prejel rešenje okrožnega invalidskega sodišča, je imel določen tridesetdnevni rok za pritožbo. Le redki invalidi, ki so prejeli pozitivna rešenja, so se proti tem pritožili, pač pa so to storili mnogi, ki so prejeli negativna rešenja.

Po preteku 30 dnevnega roka so bili invalidski spisi z rešenji vred poslani višjemu invalidskemu sodišču v presojo in dokončno rešitev. Zaradi tega ni še nihče, ki je imel prvostopno rešitev, prejel invalidnine, pač pa je morai vsakdo čakati na dokončno rešitev višjega invalidskega sodišča. Še danes je nad 1000 vojnih žrtev, ki čakajo na rešitev višjega invalidskega sodišča. Pri bivšem višjem invalidskem sodišču v Beogradu je namreč od ljubljanskega invalidskega sodišča približno 300 invalidskih spisov. Poleg teh ima še nadaljnjih 250 že prvostopno rešitev in čaka na novo višje invalidsko sodišče, a pri novomeškem invalidskem sodišču ima tudi nad 450 vojnih žrtev prvostopno rešitev in čaka na dokončno rešitev svoje invalidske zadeve.

Nakazilo invalidnine.

Ko je višje invalidsko sodišče pregledalo in tudi potrdilo rešenje prve stopnje, tedaj je izdalo svoje posebno rešenje in to v 6 izvodih. Trije izvodi so bili dostavljeni biv. ministr., a ostali trije prvostopnemu invalidskemu sodišču. Šele ko je ministrstvo dalo nalog finančni direkciji, naj izplača invalidnino, poslalo ji je dve rešenji posameznega invalida, je invalid prejel izplačilo svoje invalidnine. Iz tega postopka je pač razvidno, zakaj ne prejemo invalidnine oni, ki imajo rešitev prvostopnega sodišča. Tudi je nekaj takih, ki že imajo rešitev višjega invalidskega sodišča, a kljub temu ne prejemo invalidnine. Kako je to mogoče?

Ze zgoraj je omenjeno, da je višje invalidsko sodišče dostavljalo tri izvode rešenja prvostopnemu sodišču a ostale tri ministrstvu. Ministrstvu v poslani izvodi so morali biti zabeleženi v tako zvani kontrolnik in se je pri tem včasih nabralo večje število rešenj in se je ekspedicija tudi zakasnila. In prav gotovo se je zgodilo, da so ob izbruhu vojne ostala ta rešenja še v ministrstvu, medtem ko so bila poslana ona prvostopnemu sodišču še pred tem dogodkom. In pri tem sodišču so pač prizadeti zvedeli, da jim je že izstavljeno rešenje višjega invalidskega sodišča. Toda taki primeri so le redki.

Kaj bo z invalidskimi akti iz Beograda

Ze v dveh številkah Vojnega invalida smo obravnavali to vprašanje. Zanimala nas je pač usoda invalidskih spisov, ki so bili poslani od prvostopnih sodišč v Beograd še pred pričetkom vojnih dogodkov. Mnogo je pač bilo vojnih invalidov, ki so že imeli prvostopno rešitev, a je bila dokončna rešitev njihove invalidnosti odvisna od tega, ali bo vrnjen njihov spis iz Beograda ali ne. V tem času se nam je posrečilo ugotoviti, da so vsi invalidski akti v Beogradu nedotaknjeni. Zvedeli smo tudi, da teh aktov niso hoteli izročiti nobenemu posamezniku — in tudi lastniku akta samega ne. Obljubljeno pa je bilo, da bodo ti akti vrnjeni po diplomatskem potu, kakor hitro bodo razmere urejene.

Za vprašanje smo se zanimali še dalje. Ugotovili smo, da je ljubljansko prvostopno invalidsko sodišče poslalo v Beograd približno 300 invalidskih spisov in invalidsko sodišče v Novem mestu tudi nad 200 invalidskih aktov, ki zaradi vojnih dogodkov niso bili vrnjeni. Nad 500 vojnih žrtev iz Ljubljanske pokrajine je torej prizadetih.

Ze v prejšnjem članku o usodi invalidskih aktov iz Beograda smo izrazili upanje, da bo to vprašanje kma-

Delo finančne direkcije.

Invalidsko rešenje je torej prišlo malo po dolgi poti do finančne direkcije v Ljubljani. Z rešenjem pride istočasno tudi izplačilna naredba.

Pri finančni direkciji v Ljubljani posluje poseben oddelek »Računovodstvo za pokojnine in invalidnine«. In prav temu oddelku je dodeljena plačilna naredba. Na osnovi te sestavijo tu poseben plačilni list, na katerega se zabeležijo invalidnina in eventualne doklade, prav tako pa se vpišejo vanj vse naknadne spremembe. Priznati je treba, da uradništvo tega oddelka gre invalidom zelo na roko in skrbi, da prejemo vsi svoje invalidnine v redu in pravočasno izplačane. Zelo se je to uradništvo zavzemalo tudi za to, da so bili pretekli mesec izplačani vsi zaostanki invalidnin v znesku skoraj 240.000 L. in so oni, ki so te zaostanke prejeli, dolžni prav tem še posebno zahvalo.

Na »Računovodstvu za pokojnine in invalidnine« izplačujejo sedaj invalidnino 2360 vojnim žrtvam Ljubljanske pokrajine. Mesečno izplačilo za vse te znaša približno 178.000 L. Ko pa bo začelo poslovati višje invalidsko sodišče, tedaj bo število vojnih žrtev naraslo, kajti omenili smo že, da je približno 1000 vojnih invalidov in ostalih vojnih žrtev, ki čakajo na drugostopno rešitev.

Sklep.

V tem preglednem članku smo opisali ves postopek s posameznimi invalidskimi zadevami. Priporočamo, da ta članek natančneje prečitajo tisti, ki že imajo rešenje invalidskega sodišča prve stopnje. Mnogi so namreč še vedno mišljenja, da jim že na osnovi tega pripada invalidnina. Iz priobčenega popisa postopka pa lahko razvidijo, da morajo na nakazilo čakati, da bosta z ustanovitvijo višjega invalidskega sodišča izvršena še potrditev in tudi nakazilo invalidnin. Ker je stvar že v teku, smo prepričani, da jim ne bo treba več dolgo čakati.

prav se zadeve pri invalidskih sodiščih vlečejo, morajo prosilci, ki so v gori navedenih ali sploh v vseh primerih, za katere so prosili za obnovo postopka, dobili pravice, prisojene od dneva, ko je bila vložena prošnja za obnovo postopka in ne šele od dneva, ko je bila izdana končna sodna rešitev. Pri onih, ki zahtevajo ponovni komisijski pregled, teče zvišanje invalidnine tudi od dneva vložitve zahtevka, ne pa šele od dneva ponovnega pregleda.

Isto je z dodatki k invalidnini za novorojene otroke. Ti pripadajo od dneva, ko je vložena prošnja in ne od dneva rojstva. Če kdo par let po otrokovem rojstvu vloži prošnjo za priznanje dodatkov za otroka, zgubi te dodatke za ves čas, dokler ni bila vložena prošnja.

Opozorjamo naše članstvo, da ta pojasnila upoštevajo in se po njih ravna.

2. Prošnje za priznanje invalidnine odkupšem po izteku odkupljenega roka.

Ker uredba o invalidih daje pravico tistim, ki so siromašni, do ponovne pridobitve invalidnine, ko jim izteče doba, za katero so bili odkupljeni, imajo že mnogi vložene prošnje pri invalidskih sodiščih za zopetno priznanje.

V pravilniku je določeno, da invalidsko sodišče poizve od ministrstva socialne politike dobo (leta) odkupa za posameznike. Ker pa sedaj to ni mogoče, ne morejo biti predmetne prošnje rešene. Kdor ima pisмено po-

trdilo o dobi odkupa, ga lahko predloži okrožnemu invalidskemu sodišču in njegova zadeva se lahko takoj reši. Ako pa invalidsko sodišče tudi pri finančni direkciji ne more zvedeti za dobo odkupa, ker v vseh primerih menda ne ve zanjo, se tisti akt za enkrat ne more rešiti.

3. Odkupaši in ponovni pregled.

Nekateri invalidi, ki jim je invalidnina odkupljena, prosijo za ponovni pregled, ker so se jim poškodbe poslabšale. Radi bi dobili povišanje procentov, čeprav se jim ne more priznati nobenega poviška invalidnine ali razlike.

Čeprav nikjer v uredbi o invalidih ni predpisano, da tisti, ki imajo odkupljeno invalidnino, ne morejo doseči ponovnega pregleda in zvišanja procentov, invalidski sodišči nista predlagali ponovnega pregleda. Toda sedaj se začasno, dokler se vprašanje ne uredi, pregledi itak ne vrše.

Ker je zvišanje procentov za tiste, ki imajo odkupljeno invalidnino, dokler te zopet ne pridobe, itak brez pomena, je vse eno, če ne pridejo do ponovnega pregleda, ker se razlika med prejšnjimi procenti, za katere jim je invalidnina odkupljena, in povišanimi procenti ne izplačuje. Odkup je pogodba ali dogovor za ves tisti čas, za kateri je sklenjen, zato nobena poznejša izprememba ne more vplivati na njegovo veljavnost.

Oprostitev plačevanja šolskih taks

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za umestno, da se učencem iz mnogočlanskih rodbin olajša obiskovanje šol,

odreja:

Člen 1.

Plačila šolskih taks za vpis, za obiskovanje šole in za izpričevala so za šole vseh vrst in stopenj oproščeni učenci, katerih roditelji so imeli sedem ali več otrok.

Člen 2.

Polovice taks so oproščeni učenci, katerih roditelji so imeli pet ali šest otrok.

Člen 3.

Oprostitev ne velja za repetente.

Člen 4.

Ta naredba stopi v veljavo z začetkom šolskega leta 1941/42 in se zato takse, ki so bile plačane za tekoče leto, vrnejo na prošnjo, ki se mora vložiti na nekolokovanem papirju z dokazili vred na ravnateljstvo šole v 15 dneh od objave.

Ljubljana 16. sept. 1941-XIX.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Opomba: Vsi priznani vojni invalidi so že oproščeni šolnine. Z določili gornje naredbe se bodo mogli okoristiti tisti vojni invalidi, ki imajo večje število otrok, pa še niso iz katerega koli razloga bili prevedeni po določenih bivše invalidske uredbe.

Uredba o mirnodobskih vojaških invalidih

Meseca marca, tik pred izbruhom vojne je izšla uredba o mirnodobskih vojaških invalidih. Člen 1. pravi, da se za mirnodobne vojaške invalide smatrajo tiste vojaške osebe (častniki, vojaški uradniki, državni uradniki iz civilnih vrst v službi pri vojski in mornarici, podčastniki in godbeniki, kaplarji, redovi in mornarji pri služenju obveznega roka, gojenci vojne šole, granicarji in obvezniki iz rezerve, ki so v mirni dobi pri opravljanju vojaške dolžnosti ali službe ter ob isti priliki brez lastne krivde dobili rane ali poškodbe in se zaradi tega njihova sposobnost za gospodarsko delo na splošno zmanjša v tolikšni meri, da jih pristojna vojaška oblast proglasi za invalide. Toda poškodba iz nemarnosti ne spada v okvir te uredbe.

Člen 2. pravi, da lahko pravico do državne zaščite in podpore po odredbah te uredbe uživajo:

a) mirnodobni vojaški invalidi in njihovi otroci;

b) družine in starši umrlih mirnodobnih vojaških invalidov;

c) družine in starši vojaških oseb po čl. 1. te uredbe, ki so izgubili življenje pri opravljanju vojaške dolžnosti ali pa službo opustili. V družino se računajo zakonska žena, zakonski otroci, izvenzakonski otroci, ki jih je poškodovan, umrli ali padli priznal pred državno oblastjo, duhovnikom ali svojim starešinom, kakor tudi vsi tisti, katerih izvenzakonski oče je bil določen z razsodbo rednega sodišča in ki so bili rojeni, preden je izvenzakonski oče dobil rano ali poškodbo, zaradi katere je bil proglašen za invalida, prav tako pa tudi otroci, ki so bili na zakonit način prisvojeni, ki jih je poškodovan, padli ali umrli vzdrževal.

Starši umrlih mirnodobnih vojaških invalidov in vojaških oseb po členu 1. te uredbe, ki so izgubili življenje pri izvrševanju vojaške dolžnosti ali službe ali pa ob priliki iste imajo pravico do podpore ali zaščite, če je bil potomec edini hranilec in nimajo potrebnih sredstev za življenje.

Člen 3. pravi, da nimajo pravice do državne zaščite in podpore:

a) osebe, ki se same pohabijo ali poškodujejo zato, da bi se izognile vojaški dolžnosti ali službi;

b) osebe, ki pobegnejo iz vojske ali pa zapuste vojaško dolžnost;

c) osebe, obsojene zaradi izdajstva;

č) osebe, ki poskušajo samomor, da bi se izognile vojaške dolžnosti ali vojaške službe;

d) osebe, ki prostovoljno služijo pri sovražniku v protinarodnih interesih;

e) družine in starši naštetih oseb;

f) družine in starši vojaških oseb po členu 1. te uredbe, ki v namenu, da bi se izognile vojaške službe, izvrše samomor ali pa so bile obsojene na smrt.

Vrste državne zaščite in podpore.

Člen 4. Zaščita in podpora, ki jih daje država invalidom, sta:

a) v zdravljenju; b) dajanje protez in drugih ortopedskih pomožnih sredstev; c) podeljevanje služb in dela; č) gospodarska okrepitev; d) strokovna izobrazba; e) olajšave pri izvrševanju obrti, f) znižana vozna na državnih železnicah in ladjah v državni uporabi; g) invalidska podpora in dodatki; h) dosmrtno vzdrževanje v invalidskih domovih.

Članom rodbin in staršem po točkah a), b), c) te uredbe daje država zaščito in podporo:

Različne zadeve

Koristno in potrebno je, ako zbiramo razna vprašanja, ki naše čitatele zanimajo. Iz njih namreč lahko črpajo pojasnila vsi oni, ki so v sličnem položaju.

1. Zahteve za priznanje novih ali dodatnih pravic.

Prošnje za zvišanje procentov zaradi poslabšanja invalidnosti ali datek za novorojenega otroka ali dodatek zaradi zmanjšanja davčnega predpisa smatra okrožno invalidsko sodišče za »obnovo postopka«. Za obnovo veljajo predpisi §81. bivše uredbe o

vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah. Seveda morata te zadeve, preden so končno rešene, obravnavati obe invalidski sodni instanci, to je najprej okrožno invalidsko sodišče, potem pa še vrhovno invalidsko sodišče. Preden pa je vse to rešeno, je treba precej dolgo čakati. Vprašanje je, od kdaj pripadajo nove zvišane pravice.

Predpisi § 81. uredbe določajo natančno čas, od kdaj tečejo nove pravice. Odstavek 3. pravi:

»Po obnovi postopka dodeljena invalidnina teče prizateti osebi od dneva, ko je vložila zahtevo«. Torej če-

1. v gospodarski okrepitvi, 2. z lajšanjem za samostojno gospodarsko delo, 3. s podeljevanjem služb in dela, 4. s podporami in dodatki.

V členih od 5. in 23. govori uredba o tem, kako se izvaja zdravljenje, kako se dele proteze, služba in delo, kako se podpira gospodarska okrepitev, kako se deli strokovna izobrazba, olajšave za samostojno gospodarsko delo in kako se podeljujejo znižane voznine.

Člen 23. pravi, da se mirnodobni vojaški invalidi dele v devet skupin z ozirom na določeno odstotno mero svoje nesposobnosti za pridobitno delo in tako dobe mirnodobni invalidi v prvi skupini s stoddostno nesposobnostjo 9000 din letne podpore.

V drugi skupini so mirnodobni invalidi s stoddostno nesposobnostjo, ki dobe 7200 din letno. V tretji skupini so 90 odstotni invalidi, ki dobe 6480 din letne podpore. V četrti skupini so 80 odstotni invalidi s 5700 din podpore, v peti skupini 70 odstotni invalidi s 5400 din podpore, v šesti skupini so 60 odstotni invalidi s 4320 din podpore letno, v sedmi skupini so 50 odstotni invalidi s 3600 din letne podpore, v osmi skupini so 40 odstotni invalidi z 2160 din podpore, v deveti skupini pa 40 odstotni invalidi s 1440 dinarjev podpore.

Člen 25. pravi, da se mirnodobnim invalidom prve skupine poleg podpore podeljuje še poseben dodatek za nego in tujo pomoč v višini 9000 din letno. Če pa so ti invalidi v kakšnih invalidskih domovih ali v bolnišnicah za duševne bolezni, kjer uživajo brezplačno vzdrževanje, se jim ta izplačila zmanjšajo.

Nesposobnost izpod 30 odstotkov se ne upošteva več.

Posebne doklade.

Člen 28. pravi, da mirnodobni vojaški invalidi, rezervni častniki in rezervni vojaški uradniki zasebnih poklicev dobivajo poleg podpor in družinskih dokladov pod čl. 29. te uredbe še posebne doklade.

V prvem draginjskem razredu 600 dinarjev mesečno, v drugem draginjskem razredu 480 din mesečno, v tretjem draginjskem razredu 300 din mesečno. Pravica za posebni dodatek se priznava vsem pod pogojem, da od imetja ali osebnega dela kakršne koli vrste ali pokojnine nimajo kosmatih mesečnih dohodkov večjih od: v I. draginjskem razredu 1500 din, v II. drag. razr. 1200 din, v III. drag. razr. 900 din na mesec. Pravico do teh posebnih dokladov imajo tudi družine umrlih oseb, ki so navedene v I. odstavku, kakor tudi družine rezervnih častnikov in rezervnih vojnih uradnikov, ki so izgubili življenje pri izvrševanju vojaških dolžnosti ali pa službe ali pa ob priliki iste iz odst. 2. te uredbe. Ta dodatek znaša:

V I. drag. razr. 300 din, v II. drag. razr. 240 din, v III. drag. razr. 150 din.

Člen 29. pravi:

Mirnodobni vojaški invalidi II., III., IV., V. in VI. skupine, ki so siromašni, bodo v smislu te uredbe prejemale draginjski dodatek za sebe in za vsakega družinskega člana iz člena 2/2 te uredbe, ki imajo pravico za dodatek po tej uredbi in sicer:

V I. drag. razr. 1080 din letno, v II. drag. razr. 720 din letno, v III. drag. razr. 360 din letno.

V I. drag. razr. 1080 din letno, v II. drag. razr. 720 din letno, v III. drag. razr. 360 din letno.

Člen 30. določa: družine po členu 2., odst. 1., točki 10. te uredbe prejemale podporo v višini 1650 din letno. Če so siromašne, prejemale mesečno draginjsko doklado in sicer:

V I. drag. razr. upravičenec 90 din, vsak otrok pa 60 din, v II. drag. razr. upravičenec 60 din, vsak otrok pa 45 dinarjev, v III. drag. razr. upravičenec 30 din in vsak otrok 30 din. Mesečna draginjska doklada pripada otrokom do končanega 16. leta starosti oziroma do 23. leta starosti, če se šolajo.

Člen 31. pravi, da dobivajo starši vojaških oseb po členu 1. te uredbe, ki so padli ali umrli pri opravljanju vojne dolžnosti ali službe ali ob priliki iste letno podporo 2112 din, starši, eden pa 1056 din letno. Taki starši prejemale tudi mesečno doklado in sicer: v I. drag. razr. 90 din za vsakega roditelja, v II. drag. razr. 60 din za vsakega roditelja, v III. drag. razr. pa 30 din za vsakega roditelja. To podporo ali pa dodatke dobivajo starši ne glede na to, če je umrl ali padli potomec zapustil družino, ki po tej uredbi že uživa podporo.

Ostale olajšave.

Člen 27. določa, da vsi upravičenci iz člena 1. te uredbe pridobijo pravico do pokojnine ne glede na to, koliko časa so bili v službi. Za določanje količine osebne pokojnine in osebnih dodatkov se jim računa, kakor da so prebili 35 let v službi za invalide I. in II. skupine, 30 let za invalide v III. skupini, 25 let za invalide v IV. skupini, 20 let za invalide v V. skupini, 15 let za invalide v VI. in 15 let za invalide v VII. skupini.

Ostali členi govore o tem, kako se plačuje v uradniški pokojninski sklad za ostale, navajajo se pogoji za izgubo in ustavitev podpore in sicer, če so prizadeti zakrivili zlorabe, tatvine, huračenje, pijančevanje, kvartanje, nemoralno življenje, zanemarjanje družine itd.

Uredba je stopila v veljavo dne 19. marca, ko je bila objavljena v »Službenih novinah« št. 63-XXXII., letos XXIII. Pravilnik za njeno izvajanje pa še ni izšel.

Prvi letalski napad so pred 30 leti izvedli Italijani

Eno izmed najmlajših orožij moderne vojne so bombniki. V rabi so trideset let. Letala za bombardiranje so uporabili prvič 27. oktobra leta 1911. in sicer Italijani v vojni za Tripolis. Bombardirali so turško vojaštvo.

29. septembra je tedaj Italija zahtevala od Turčije, naj bi ji prepustila Tripolis, kar pa je Turčija odklonila. Zaradi tega odklonilnega stališča so 29. septembra začeli Italijani obstreljevati Tripolis z vojnih ladij. Tako se je začela vojna med Italijani in Turki. Bila je zelo krvava in so jo Turki izgubili. Kljub temu so bili Turki zelo živlavi, podpirali pa so jih Arabci, ki so na glas kot dobri vojaki.

Italijanska ekspedicijska armada je imela šest letal in sicer dve letali tipa Bleriot, dve tipa Ettrich in dve tipa Neuport. 27. oktobra so startala te letala pod poveljstvom poročnika Giulia Gavettija proti sovražnim pozicijam. Turki in Arabci so se letal silno prestrašili, ker so jih tedaj pač prvič videli. Prava panika pa je nastala med njimi, ko so padle iz letal prve bombe. Italijani so sovražnike z lahkoto premagali in izgubili niso niti sto vojakov, medtem ko so imele turške čete nad tisoč mrtvih.

Gavetti je bil tudi prvi letalec, ki je trosil iz letala letake. Ti letaki so bili pisani v arabskem jeziku in so bili namenjeni nomadskemu plemenu Tripolisa. Dosegli so velik uspeh in so tako pripomogli k italijanski zmagi. Šest tednov po teh bojih so bila italijanska letala uničena. Začel je pihati silen vihar, ki je letala uničil v njihovih zasilnih shrambah. Od njih ni ostalo drugega kakor kup trsk. Toda za njimi Italijani niso posebno žalovali, kajti izpolnila so bila svojo nalogo: z njihovo pomočjo so zasedli Tripolis.

Mogočen kragulj je divje napadel jadralne letalce

Pri neki vaji z letalskimi modeli v Karlsruhe je bil neki model jadralnega letala deležen nenavadne pustolovščine. Ko se je v višini 700 m še dvigal, se mu je približal, kakor je bilo opazovati skozi daljnogled, velik kragulj. Ptica je najprej začudeno krožila okrog malega letala, potem ga je pa napadla. Tik pred modelom je razprostrla peruti. To nenadno zračno gibanje je model zmotilo v njegovem mirnem poletu, da se je še močneje dvignil.

Kragulj je očitno to smatral za bojno napoved, zakaj v naslednjem trenutku je planil na levo krilo modela in ga začel obdelovati s kremplji in kljunom. Tedaj se je model prevrnil in začel padati, ujeta pa se je tega ustrašila in se odstranila. Nekaj časa je potem nezaupno obročala model, ki je začel spet mirno pluti skozi zrak, nato pa se je oddaljila. Ves prizor je trajal kakšnih osem minut.

Poskusi oživljanja mrtvih!

V bostonski kaznilnici so si učenjaki prizadevali zaman 70 minut z različnimi sredstvi oživeti na električnem stolu usmrčenega jetnika. Namen poskusa je bil, da bi dognali, kako učinkujejo na človeški organizem razna sredstva, ki so se že dobro obnesla pri oživljanju živali. Tako so z enakimi sredstvi oživeli miš, ki je bila ubita z električnim tokom, že po nekaj minutah. Z enako presenetljivim uspehom so se ta sredstva obnesla tudi pri ubitem zajcu, odpovedala so pa pri človeku.

Magnet mu je rešil življenje

Na kirurški oddelki švedske bolnišnice so v zadnjem času pripeljali vojaka, ki se mu je pri eksploziji zaril drobec granate 5 cm globoko v možgane. Zdravniki si drobec granate niso upali odstraniti z operacijo in so sploh izgubili vsako upanje, da bi mogli rešiti življenje ponesrečenemu vojaku. Končno se je glavni zdravnik le odločil, da bo granatni drobec odstranil iz možganov s pomočjo močnega elektromagneta. Poskus se je dobro obnesel ter je sedaj vojak že izven vsake nevarnosti.

Bojna ladja ali podmornica?

Po svetovni vojni so se na Angleškem in tudi drugod dolgo časa prerekali, kaj spada na prvo mesto, bojna

ladja ali podmornica. Po dolgih razmišljanjih so prišli do zaključka, da imata oba tipa vojnih ladij svojo upravičenost.

V vseh časih je odločala na prostem morju bojna ladja, najmočnejša ladja v brodomstvu. Če so zmagale šibkejše ladje nad močnejšimi, kakor se je to zgodilo pri Akkonu in v kitajsko-japonski vojni, tedaj so odločale tu po eni strani težke napake, na drugi strani pa posebna drznost. V vodovjih ob obalah pa je stvar po zaslugi torpeda, mine in podmornice drugačna. Letalo je ta obalni pas še razširilo.

V zgodovini razvoja pomorskih bojnih pripomočkov se je bojna sila poedinih velikih ladij čedalje bolj razvijala. Prvi uspeh s samogibnim torpedom, pri čemer se je potopila neka križarka, se je primeril v francosko-kitajski vojni 1882. V rusko-japonski vojni se je učinkovitost torpeda in mine pokazala v še večji meri. V svetovni vojni pa sta ti dve orožji imeli še posebno vlogo. Toda baš uspehi v rusko-japonski vojni so imeli za posledico povečanje bojne sile bojnih ladij. Precej nenadno je prišlo tedaj do prehoda od ladij po 13.000 ton na ladje po 20.000 ton, slovite drednote.

Velikosti ladij so se odtlej še povečavale in bojnimi ladjam ob bok so stopili nosilci letal, ki niso nič drugega nego plavajoča letališča za kopna letala. Ta tip ladij je nastal iz želje, da bi v pomorsko borbo uvedli letalo v velikem številu. Po drugi strani pa je povratek k prvotni misli brzih torpedovk ustvaril brze čolne, ki so se v sedanji vojni dobro izkazali.

Zračna vojna in živčne bolezni

Švedski dopisnik göteborgskega lista za trgov. in ladijski promet poroča iz Londona, da so angleške oblasti osnovale niz zavodov za živčne bolezni, ki nastopajo zaradi intenzivne vojne v zraku. V te zavode pošiljajo osebe, ki so pretrpele živčni šok. Pri pilotih se jasno kaže, da nastopi šok rad posebej tedaj, če so nervozne konstitucije ali pa če niso zadostno hranjeni.

Bojevitke ženske

Vojni poročevalec Bersch pravi, da je ena izmed mnogih posebnosti vojne na vzhodu ta, da nastopajo zoper nemškega vojaka prvič ženske z orožjem v roki. Seveda so to pogostokrat jako čudne pojave, te bojevitke komunistinje, ki so prav tako v uniformah kakor sovjetski vojaki, po svojem načinu bojevanja pa pogostokrat še vse hujše kakor njihovi tovariši.

Pri borbah za trdnjave v Stalinovi črti so se prvokrat pojavile na bojišču. Odtlej srečujejo nemški vojaki oborožene komunistinje kar v stotinah. Večidel so razdeljene med redne polke. Pretežno so to krepke postave, pravcate mozače, z ostrimi obrazi, sposobne za vse, — to so pretekli tedni v zadostni meri izpričali. Najdejo pa se tudi drobna, skoraj slabotna, nežna bitja, ki bi jim človek komaj prisodil, da so koračile stotine kilometrov daleč in da sploh znajo sukati puško. Toda na njihovih obrazih se zrcali fanatična poteza. To so mlada dekleta med osemnajstim in dvajsetim letom, ki jih je okužil boljševisem.

Boljševiškim pobornicam svetovne revolucije je videti, da jim vojaščina ne prija posebno. Obrazi so trudni in pričujejo o težkih vojnih naporih. Topo gredo bojevnice v ujetništvo, niso več negovane, temveč samo še žalostne podobe ženstva. V ujetniškem taborišču v Nevelu, kjer je zbranih 14.000 sovjetskih ujetnikov, je poseben oddelek za ujetnice. Tu vidite svetlolase Slovanke, pa tudi na pol mongolske tipe, kmetice in inteligentke v pestri družbi.

Kakor rečeno, so sovjetske bojevnice zelo nevarne. V neki vasi se je ena izmed njih skrila na podu kmetške hiše in je čakala, da so šle nemške čete skozi vas. Potem pa je začela divje streljati s strojno puško ne samo na nemške čete, marveč tudi na kmete, ki so prinesli Nemcem vode. Pri Nevelu se je skušala neka sovjetska motorizirana kolona, broječa 70 motornih vozil, izmotati iz nemškega oklepa. Ko se je to izjalovilo, je iz prvega voza skočila neka bojevnica, kakor da se hoče vdati; je pa takoj začela streljati, ko so se ji približali nemški vojaki. Pri njej so našli foto-

ZANIMIVOSTI OD TU IN TAM

Kmečke penzije v Bolgariji

Štiri petine Bolgarov živijo od kmečkega dela. Bolgarski narod je predvsem bolgarska vas in vsi napor, ki se vlagajo za napredek bolgarskega naroda, morajo biti zaradi tega napor za napredek bolgarske vasi. Ta dejstva, ki so za življenje bolgarskega naroda osnovne važnosti, je morala upoštevati vsaka vlada, ki je v zadnjih desetletjih krmarila usodo Bolgarije. Vsi voditelji bolgarskega naroda so se trudili, da bi pomagali kmetu do čim večjega napredka. Nekateri so imeli pri tem več uspehov, drugi manj. Rezultat je med drugim tudi kmečko pokojninsko zavarovanje.

Kmetje so v Bolgariji organizirani na podlagi zakona o poklicnih organizacijah v »Zvezi kmečkih gospodarskih zadrug«. Zveza je bila ustanovljena leta 1936. in že na ustanovni skupščini je bila postavljena zahteva po starostnem zavarovanju bolgarskega kmeta. Ta zahteva je bila z zakonom uresničena letošnjo pomlad.

Pravico na pokojnino imajo samo kmetje, to se pravi samo možje, ne pa tudi žene. Za bolgarske moške državljanke, ki živijo od kmečkega dela in so člani Zveze kmečkogospodarskih zadrug, pa je zavarovanje obvezno. Vsak kmet mora od svojega 20. leta naprej plačati v pokojninski sklad letno 60 levov. Letna pokojnina znaša

potem 3600 levov. Izplačuje se v začetku vsakega tromesečja in jo kmet začneja prejemati, ko izpolni 60. leto starosti. Pogoj pa je, da je najmanj 10 let do tedaj prebil v neprekinjenem kmečkem delu.

Sredstva za kritje izdatkov pokojninskega zavarovanja kmetov se zbirajo v posebnem »Skladu kmečke pokojnine«, ki ga upravlja finančno ministrstvo. Sklad ima naslednje dohodke: 60 levov letno od plačila vsakega kmeta, 5% vrednosti kmetijskih pridelkov, ki se izvozijo v inozemstvo, in končno podporo države, če gornje vsote ne zadostujejo.

Izplačilo prvih pokojnin se bo pričelo s 1. januarjem 1942. Za te pokojnine je že zagotovljen potreben denar.

Nedvomno je, da je Bolgarija s to uvedbo, če se bo obnesla, rešila važno socialno vprašanje, ki bo imelo največji učinek. Zato se za njo zanimajo tudi po drugih državah.

Zveza kmečkogospodarskih zadrug, ki se mora ponašati s tem lepim uspehom, je letos povečala število svojega članstva na 500.000, medtem ko jih je pred štirimi leti imela le 170.000. — Njene finančne moči so velike in si je pred kratkim omislila v Sofiji reprezentativni dom za 9 milijonov levov, a svojim članom je izplačala že 35 milijonov levov posmrtno pomoči.

grafijo, kako neki orjaški moški drži z levico objeto žensko, z desnico pa ji pomaga pravilno držati samokres pri streljanju. Taka je, se zgraža poročevalce, boljševiska šola!

25 letnica tanka

Letos je najstrašnejše in najnevarnejše orožje, s katerim danes razpolaga skoraj vsaka moderna država, ki je količjak dala na svoje oboroževanje, praznovalo 25. obletnico, odkar se je prvič pojavilo v vsej svoji strahoti na zahodnem bojišču. To je bilo 15. septembra 1916. Ogromni in do tedaj še nevidni železni in jekleni nestvori so se pričeli valiti in bližati nemškimi utrdbam na zahodnem bojišču. Nemški opazovalni oddelki so jih začudeno opazovali in so se hitro zavedeli, ko so pričeli s tankov nanje deževati krogle iz streljnice.

Prvi so ga iznašli Angleži. Potrebno izdelave čisto novega, svojevrstnega orožja, ki bi lahko naskočilo sovražnika na kraju samem in premagalo vse ovire, pri tem pa bilo zavarovano pred streli iz njegovih pušk in strojnic, je uvidel tako kapetan Swinton kakor tudi admiraliteta. Za izdelavo novega orožja se je že tedaj tudi zavzemal Churchill. Prvič so preizkusili novo vrsto orožja 29. jan. 1916. Poizkus se je dobro obnesel. Novo orožje s pričeli imenovati tank. Držali so ga v največji tajnosti in ga niso izdali niti tedanjim svojim zaveznikom Francozom. Ti so zvedeli zanj šele potem, ko so jih Angleži že poslali na bojišče. Pa tudi sami Francozi so mislili na novo vrsto orožja, ki bi ga bilo treba uporabiti proti Nemcem ter so izdelovali že tudi neke svoje modele. V prvo borbo so Angleži poslali 49 tankov, Z bojišča se jih je vrnilo v oporišča 36. Ostale so Nemci poškodovali in uničili.

Nemci novega orožja niso podcenjevali in so začeli tudi sami izdelovati tanke, kakor hitro so dobili o njih malo več podatkov. Vendar se je pa izdelava precej zavlekla, ker so nekateri vojaški krogi tej vrsti orožja predpostavljali letala, podmornice in tovrstne avtomobile. Prvi nemški tanki so zato mogli poseči v borbo šele v pomladanski ofenzivi leta 1918. Pri St. Quentinu je bila 24. marca 1918 prva borba nemških in angleških oklepnih oddelkov.

Avstrijci in Nemci bi pa bili lahko imeli svoje tanke že davno pred Angleži in Francozi. Načrt za tank, je namreč izdelal višji avstrijski oficir Burstin že leta 1911. Avstrijsko vojno ministrstvo je njegov načrt odstopilo v presojo in oceno tehničnemu vojaškemu odboru, ki ga je pa kot nepripravno orožje odklonila.

Plinska maska pred 115 leti

Leta 1825. je govoril Amerikanec, John Roberts, o svoji plinski maski. V navzočnosti raznih strokovnjakov in kemikov se je dal popolnoma zapreti v omaro, v kateri so zažgali vlažna drva, seno in več kg žvepla. Ko so ga po 40 minutah izpustili iz omar, je bil popolnoma zdrav in mu plini niso prav nič škodovali. Njegova plinska maska je imela kožnato kapo, ki je pokrivala celo glavo. Za oči sta bili v usnje vdeleni dve odprtini, ki sta bili zaprti s steklom. Pred odprtino za vdihavanje zraka je bila zmočena goba, zavita v bombažno vlakno. Roberts je tedaj za svoj izum, ki je bil za tedanje razmere čisto uporabljen, dobil srebrno kolajno in nekaj denarja. Seveda je ta poskus v primerjavi s sedanjimi maskami samo poizkus in nič več.

Vojna ortopedija

Dom »Oskarja-Helene« v Berlinu je ena največjih nemških vojnih bolnic, ki jo vodi znameniti ortoped prof. L. Kraus. Ta učenjak posveča danes vse svoje sile, da bi izvežbal in vrnil življenju vojne poškodovance, ki so utrpeli amputacije. V tej bolnišnici opravljajo najtežje operacije s pogosto naravnost čudežnim uspehom. Nemčiji hoče odpraviti junaško, toda obenem nesrečno kasto »vojnih invalidov«. Nihče, ki je s svojo krvjo pripomogel k uspehom naroda, naj bi se za ostanek svojega življenja ne čutil fizično in moralno v slabšem položaju zavoljo svojih okvar.

V parku Doma Oskarja-Helene vidimo zato jahati in balincati može, ki so jim morali odrezati eno nogo ali celo obe. Posebno jahalni šport ima velik vpliv na živčna središča ranjenec, ker jim vrača oblast nad gibi ter prepričanje, da gre tudi tako, samo če ima človek dovolj poguma in dobre volje. Može, ki so jim odrezali roke, usposabljaajo, da morejo uporabljati ostanke uda kot občutljive »prste«. Rane na kolenih, ki so nekoč pomene hromost, ozdravljajo popolnoma. V večini primerov se morejo ti vojaki vrniti k prejšnjemu poklicu, a bolj v redkih primerih, ko to ni mogoče, jih v bolnišnici sami izsolajo za kakšno drugo, njim primerno delo. Najboljši nemški kirurgi posvečajo danes svoje znanje in svojo spretnost za zdravljenje vojnih ranjencev in poškodovancev in so odkrili ter izumili premnogo izpopolnitve v kirurškem in ortopedskem področju, ki so pogosto naravnost čudežne.

Prst z noge na roki

Neki mož, ki je služil kot vojak v prejšnji svetovni vojni je izgubil ob neki eksploziji palec na roki. Monakovski zdravnik dr. Payr mu je tedaj nadomestil palec s prstom, ki mu ga je vzel z noge in ki na nogi ni bil tako neobhodno potreben, kakor je potreben palec na človeški roki. Operacija se je posrečila, nenavadni palec se je prirastel, samo noht se je nekoliko izmaličil. Novi palec je za 14 milimetrov manjši od palca na drugi roki, toda njegova gibljivost in moč sta zadovoljivi. Ta pacient je za zdravniško vedo posebno zanimiv, saj lahko poroča o pet in dvajsetletnih izkušnjah te operacije. Zdravnik dr. Payr mu je kajpak naredil veliko uslugo, zakaj človeška roka postane šele takrat okretna, kadar lahko krepko poprieme z vsemi prsti, predvsem pa s palcem.

Posledica vojne

Belgijski generalni tajnik za delo je izjavil, da izdaja dežela ta čas vsak mesec 100 milijonov belgijskih frankov za obnovitvena dela. Posebno pozornost posvečajo odločujoči krogi vprašanju, kako bi pridobili novo zemljo za obdelavo. V načrtu je, da bi tako pridobili 50.000 ha zemlje. Trdnjavski pas okrog Anverse so podrli, na njegovo mesto pride omrežje avtomobilskih cest, kakršnih potrebuje tako veliko mesto. Vojna škoda, je nadalje izjavil generalni tajnik, ni tako velika kakor v prejšnji svetovni vojni, razdeljena pa je po vsej deželi. Medtem ko so leta 1918. samo v zapadni Flandriji našli preko 80.000 porušenih ali težko poškodovanih poslopij, je sedanja vojna razdejala ali težko poškodovala po vsej deželi samo 37.000 stanovanjskih hiš, 1300 tovarn in 1300 javnih zgradb, medtem ko je bilo 136.000 poslopij laže poškodovanih. Do konca decembra so obnovili 50 šol, 8 občinskih hiš, 105 cerkva, 2 muzeja in 65 mostov, zasebne hiše pa so medtem v celoti ali vsaj delno popravili.

Razprave o letalski vojni leta 1670.

Približno 1670. leta je izšla znana knjiga jezuita Lana, ki na enem mestu omenja tudi letalske aparate ter napoveduje tudi možnost letalske vojne. Takole pravi jezuit Lana: »Nobenih težav ne vidim, ki bi mogle nastati, razen ene edine, ki se mi pa zdí večja kot vse druge: Bog namreč nikdar ne bo dopustil, da bi judje napravili takšen stroj, ki bi motil ves družabni in politični red človeštva. Ali ne uvidi vsak, da bi pred napadom ne bilo varno prav nobeno mesto, ker bi se tista naprava vsak trenutek lahko dvignila v zrak in pojavila nad mestom, iz nje bi se pa spuščalo moštvo. Isto bi se lahko zgodilo tudi po dvoriščih gradov, privatnih hiš kakor tudi pri ladjah, ki plujejo na odprtem morju. Če bi se takšna naprava mogla iz višine spustiti nad ladjo samo tako nizko, da bi dosegla z železnimi napravami jadrane naprave, bi jo lahko uničila, ne da bi se bilo še posebej treba na njeno palubo spuščati moštvo. Posadko ladje kakor tudi samo ladjo bi lahko uničila z bombami in krogli, s katerimi bi lahko ladjo tudi zažgala. In ne samo ladje, temveč tudi hiše, gradove in mesta brez naj-

manjše nevarnosti za tistega, ki bi iz brezmejne višine metal na zemljo takšne stvari.«

Profesor Lohmeier iz Rintelena je nekaj let za tem nagovoril enega svojih učencev, da je o tem vprašanju napravil doktorsko razpravo. Profesor je zanjo napisal tale predgovor: »Če je Bog dopustil izum sabelj, pušk, topov in smodnika, s katerimi se je v

teku nekaj stoletij prelivalo toliko krvi, in ga ni preprečil, čemu bo potem preprečil to umetnost? Država bo, če bo že enkrat do tega prišla, našla primerna sredstva in bomo prav tako, kakor smo proti puškam in topovom postavili nasproti puške in topove, tudi proti letalom poslali nasproti letala, da se bodo spoprijela v zraku.«

SLUŽBENI DEL

Pisarna Združenja vojnih invalidov posluje sedaj v novih prostorih v Petrarcevi (prej Komenškega) ulici št. 36. Na to ponovno opozarjamo vse člane.

Članarina je že razdeljena. Združenje vojnih invalidov v Ljubljani je v teku mesca septembra razposlalo vsem krajevnim odborom pripadajoči del članarine za I. polletje. Z nakazilom pripadajoče vsote za prvih šest mesecev l. 1941. je bila poslana tudi razlika na članarini za ves čas od 1. aprila 1939 do konca decembra 1940. Za ta čas so posamezni odbori prejeli le akontacijo na članarino.

Opozorilo. V kratkem prejmejo vsi krajevni in okrajni odbori obračun naročnine za »Vojni invalid«. Naročnina je bila odtegnjena od invalidnine vsem, ki to prejmejo. Člani, ki ne prejmejo invalidnine, morajo naročnino za list — letno 4.60 L. — plačati pri svojih odbori. Opozorjamo odbore, da to naročnino od članov poberejo, da bodo lahko poravnali račun, ki jim bo od uprave lista dostavljen.

Vsi odbori, ki pošiljajo Združenju vojnih invalidov pobotnice za razne podpore, naj v teh pobotnicah ved-

no navedejo tudi pošto in ne samo kraj bivališča člana, ki je podporo prejel. Doslej se je skoraj vedno opazala ta pomanjkljivost pri izstavljenih pobotnicah.

Ljubljana. Plačilo drv in premoga. Vsi tisti člani, ki so prejeli naročena drva in premog, naj pohitijo s plačili. Odbor bi želel čimprej zaključiti obračun, toda to je mogoče le tedaj, če so vsi obroki vplačani. Pohitite torej s plačevanjem obrokov.

Ljubljana. Naročanje premoga in drv je zaključeno. Nad tri mesece je sprejemal tukajšnji odbor naročila za premog in drva. Večina članov si je na ta način priskrbelo gorivo za zimo. Sedaj pa je akcija zaključena in v pisarni se ne sprejemajo več naročila niti za premog niti za drva. Na to opozarjamo posebno zamudnike, da ne bodo zastoj hodili v pisarno vpraševati, če je še mogoče dobiti premog in drva.

Ljubljana. Opozorjamo one, ki so v zadnjem času naročili premog, a ga še niso prejeli, da se je premog podražil. Zaradi nove cene je potreben nov pristanek vseh teh naročnikov. Javite se torej vsi, ki ste naročili premog, ali vzdržujete naročilo kljub zvišanju cene.

RAZNE VESTI

* **Piemontski princ pri ranjencih.** Rim, 10. sept. AS Prestolonaslednik je danes zjutraj obiskal ranjence v vojaški bolnišnici v Rimu. Živo se je zanimal za slehernega ranjenca posebej; vsi so izražali živo hvaležnost za njegov obisk.

* **Doklade za novorojene otroke.** Mnogi invalidi vprašujejo, kdaj bodo prejeli doklade tudi za otroke, ki so se jim rodili v zadnjih mesecih. V smislu določil bivše invalidske uredbe morejo biti vse spremembe invalidnin in doklad prisojene po prvoinstančnem invalidskem sodišču in potrjene od višjega invalidskega sodišča. Zaradi tega bodo morali vsi, ki čakajo na nakazilo teh doklad, počakati še nekaj časa. Z imenovanjem višjega invalidskega sodišča za Ljubljansko pokrajino bo rešeno tudi to vprašanje.

* **V Ljubljani sta umrla Cankar Ernestina, vojna vdova, stara 67 let, in Košir Franc, 100% vojni invalid z dodatkom, star 57 let. Oba sta bila dolgoletna člana našega Združenja. Življenje prve kakor tudi drugega je bilo pravi odsev trpljenja vojne žrtve. Bodi jima zemljica lahka!**

* **Kopališko zdravljenje v Dolenjskih Toplicah** je bilo tudi letos omogočeno. Zaradi težkoč s prehrano in tudi, ker je invalidski dom zaseden, je prišlo v počtev le 25 invalidov. Vsakemu je bilo od socialnega oddelka Visokega Komisariata nakazanih 700 L. za 14 dnevno zdravljenje v Toplicah. Vsak posamezni prosilec, ki mu je bila prošnja ugodno rešena, je moral sam oskrbeti hrano in stanovanje ter plačati zdravljenje. Po končanem zdravljenju predloži vsak potrdilo od občine, da se je res zdravil 14 dni v Toplicah. Kdor bi tega potrdila ne predložil, mora vrniti nakazanih 700 L.

Vse, kar potrebujete za katero koli pisarno, dobite po zmernih cenah v Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

* **Prošnje za zdravljenje v Dolenjskih Toplicah** naj se ne vlagajo več. Nakazila posameznim prosilcem za zdravljenje v Toplicah so se dajala iz kreditov za podpore. Sedaj pa je v ta namen določena vsota že izčrpana. Tudi se je pokazala ovira v tem, da v Do-

lenjskih Toplicah letos ni bilo vedno dovolj prostora na razpolago, da bi se moglo tam zdraviti večje število invalidov.

* **Vojni ujetniki se bodo vrnili domov.** V zadnjih dneh je bil sklenjen sporazum med italijansko in nemško oblastjo za odpust vojnih ujetnikov, rojenih na tistem delu slovenske zemlje, ki ga je zasedla Italija. Po uredbi Visokega Komisariata, ki se je živo zanimal za usodo teh ujetnikov, naj bi ljubljanska mestna občina in okrajna oblastva v Novem mestu, Logatecu, Kočevju in Črnomlju zbrala podatke glede vojnih ujetnikov, ki spadajo pod njihovo oblast. Ti podatki naj bi bili dopolnjeni s podatki družin teh ujetnikov. Pomniti je, naj se družine same ne obračajo neposredno na Visoki Komisariat. Med podatki je treba navesti ime, priimek in poklic ujetnika, naslov koncentracijskega tabora v Nemčiji, kjer je ujetnik, in njegovo številko.

* **Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja,** zapomnite si, da ima Knjižarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.

* **Poceni stanovanje za bolgarske invalide.** Na iniciativo bolgarskega vojnega ministra bodo začeli po vsej Bolgariji zidati hiše in hišice za vojne invalide. V ta namen bo dala potrebna sredstva na razpolago poljedelska in zadružna banka, pri kateri bodo lahko invalidi dvignili 6 % posojila, za katera bo jamčila država. Stanovanjske hiše za invalide bodo zidali tudi v sami Sofiji ter so že tudi določili odkupne cene za stavbišča. Za kvadratni meter stavbišča v Sofiji bo treba plačati 200 levov, v notranjosti države pa 20—50 levov. Invalidske hiše bodo za 20 let oproščene vseh davkov in ostalih dajatev.

* **Gradnja vodovodov v Italiji.** Od leta 1928. do 1. julija 1940. je bilo zgrajenih v Italiji po navedbah Agita 759 vodovodov. Za 669 vodovodov je prispevala svojo pomoč država, a 90 so jih zgradili s pomočjo ugodnih posojil. Vsi ti vodovodi skupno dajejo 1312 litrov vode na sekundo in znaša dolžina vodnih cevi 2450 kilometrov. Zgrajeni vodovodi služijo 736 tisoč prebivalcem.